

Spolmask hos hund

Hos flertalet hundar påvisas vanligen inga parasiter.

I den mån vuxna hundar har parasiter är mängden vanligen låg och förorsakar inga kliniska symtom.

Knappt 5 % av vuxna hundar i tätort har spolmask. Samtidig infektion med spolmask, hakmask och bandmaskar är sällsynt hos hund varför något behov av att använda kombinationspreparat egentligen inte föreligger.

Behandling är, med några få undantag, bara indicerad vid påvisad förekomst av parasiter. De endoparasiter som finns hos hund är gemensamma med de hos räv med undantag av en del koccidiearter.

Hundvalp

Foto: Bengt Ekberg/SVA

Förekomst av spolmask och smittvägar

Två arter spolmask finns, hundspolmasken *Toxocara canis* och spolmasken *Toxascaris leonina*. Oftast påvisas hundspolmasken *T. canis*. Hos valpar är hundspolmasken betydligt vanligare förekommande fram för allt i större hundpopulationer som kennlar, draghundsgrupper med flera. Spolmasken *T. leonina* är mindre vanligt förekommande och påvisas främst hos vuxna hundar. Denna art kan också förekomma hos katt, även där mindre vanligt förekommande. Båda spolmaskarterna förekommer vanligt hos vild rödräv. Hos tikar som blir infekterade vandrar spolmasklarverna ut i kroppen där de lagras i en vilofas för att sedan aktiveras först när tiken blir dräktig. Spolmasklarver kan också vandra i kroppen på många andra djurslag och lagras i vilofas.

Viktigaste smittvägen till valpar är antingen direkt till fostren i livmodern med början av dräktighetens 40:e dag (intrauterin) eller via mjölken under de 14 första dagarna (galaktogen). För vuxna hundar är smittvägarna via hjälpvärdar med vilande spolmasklarver som exempelvis små gnagare (parateniska värdar) samt att hunden slickar i sig maskägg med färdigutvecklade larver (per oral). Spolmasklarverna vandrar sedan i kroppen genom levern till lunga för att hostas upp, sväljas ned i mage-tarm och därefter utvecklas till vuxen mask. Hos en tik vandrar larverna ut i kroppen för att senare vandra över till foster i livmodern eller till valparna via modersmjölken.

Har människa fått i sig spolmasklarver kan deras vandring i kroppen orsaka lever- och lungskador vilka vanligen läker av utan men. I sällsynta fall kan dock en vandrande spolmasklarv orsaka allvarliga ögonskador.

Klinik

Via smitta direkt till fostren och via mjölken kan stora mängder larver överföras. Skadorna hos valparna är beroende av mängden mask. Dessa masklarver växer i tunntarmen från ca 1 mm längd hos den nyfödda valpen till 5-10 cm inom 3 veckor. Hos mycket kraftigt infekterade valpar kan detta leda till förstoppning och död. Svullen buk (ascites), hosta och näsflöde (verminös pneumoni) hos valpar är tecken på kraftig spolmaskinfektion. En lindrig till måttlig spolmaskinfektion orsakar mer ospecifika symtom som avmagring, dålig tillväxt, ruggig päls, trötthet, dålig aptit, kräkningar, slemmig avföring, anemi och kan hos snabbvuxna raser bidra till rakitis.

Vuxna hundar visar sällan kliniska symtom, sannolikt tack vare under uppväxten förvärvad immunitet. Stress, tumörer och andra immunodepressiva tillstånd kan orsaka att spolmask åter kan etablera sig. Inhiberade larver hos en vuxen tik ger inga kliniska symtom. Larver kan dock reaktiveras hos en löpande tik och i ringa omfattning nå tikens tarm och där utvecklas till könsmogna maskar.

Diagnostik

Spolmaskägg kan påvisas i träckprov. Vuxna spolmaskar påvisas ibland i avföringen. Det händer också att maskar kräks upp. De är då 3-10 cm långa, 1-3 mm grova, runda, gulvit-brunröda maskar. Enstaka maskar liksom larver kan inte påvisas då dessa inte avger ägg. Valpkull som ej avmaskats bör undersökas avseende förekomst av ägg från spolmask under sin fjärde levnadsvecka.

Behandling

Någon regelbunden avmaskning av flertalet vuxna hundar är ej påkallad då ca 95 % av dessa inte har någon inälvsmask. Äldre unghundar och vuxna hundar avmaskas endast vid konstaterad parasitförekomst, 1 - 2 behandlingar med 14 dagars mellanrum är tillräckligt.

Vuxna hundar i större populationer som kennlar kan behöva ett regelbundet, profylaktiskt avmaskningsprogram. Ett sådant program bör utarbetas i samråd med kennelns veterinär. Det finns många kennlar vars tikan är fria från spolmask och inte heller behöver avmaskas. Dräktiga tikan med förmodad förekomst av inhiberade spolmasklarver eller hennes valpar kan behöva avmaskas profylaktiskt. Tiken ges 50 mg Axilur granulat per kg kroppsvikt dagligen från dräktighetens 40:e dag till och med 14 dagar post partum. Alternativt behandlas valparna före sin 21:a levnadsdag då maskarna når adult, äggproducerande utvecklingsstadium. Tiken bör då undersökas på förekomst av maskägg strax före beräknad valpning eller avmaskas vid samma tidpunkt.

Receptfria preparat med indikation spolmaskar är Axilur®, Banminth®, Drontal comp vet®, Lopatol® och Welpan®. Det finns också receptbelagda preparat, se Fass vet. Valpar avmaskas lämpligen med Axilur® eller Lopatol® var 4:e vecka från sin andra t.o.m. sin 12:e levnadsvecka alternativt med Banminth® eller Welpan® varannan vecka under samma period. En avmaskningskur med Axilur® måste omfatta tre dagar i följd för att fullgod effekt skall erhållas.

Smittade valpar bör avmaskas inte bara för sin egen hälsas skull utan även för att bryta smittcykeln så att tiken inte blir infekterad igen ty äggen kan överleva mycket lång tid i miljön. Avmaskning bör också göras med hänsyn till att spolmask kan smitta till människa (en zoonos som kan orsaka visceral larva migrans och oculär toxocaros). I städer och framför allt omkring barns lekplatser bör hundfekalier uppsamlas och omhändertas. I kennlar kan rengöring ske med hett vatten (90°C, spola 1 min per m²) eller kraftiga desinfektionsmedel innehållande fenoler eller koldisulfider.

[Senast uppdaterad 2009-10-12]